

srce skrčeno, na njegovi prednji plati pod venčasto odvodnico¹⁾ dve za grah veliki razpoki, stegajoči se v dupline obeh prekatov,²⁾ kjer je bilo gredje³⁾ mišičnatih srčnih sten razrovano. Samomorec se ustrelil največkrat v glavo ali v posrčje, in na glavi navadno v čelo ali sence, redkeje v usta ali podbradek, in le prav izjemno nastavi si orožje na težko dosežne dele telesa. Ker se skoraj vedno nastavi orožje neposredno na dotični del trupla, kažejo se pri takih strelnih poškodbah vsa znamenja, katera se pojavljajo pri strelih iz bližine. Čestokrat sta roki takega samomorca zakajeni od smodnika in to sosebno pri strelih iz pištol, a tudi večjih revolverjev, ker manjši revolverji ne počrnijo čisto nič ali pa le celo neznatno. Roki sta pogostem opraskani ali pa tudi hujše poškodovani in to, bodisi ker se je razpočila prenabita cev, bodisi ker je odletelo prenabito orožje, provzročujoč osobito opraske in oguline na palci in kazalci one roke, ki je sprožila strelno orožje; takšne, sosebno pa večje poškodbe nastanejo tudi lahko po odletu kostnih drobirjev na imenovano roko, ki je bila stoprav v istem trenutku najbližje prizadete kosti.

(Dalje prihodnjič.)

¹⁾ *Kranzarterie.* ²⁾ *Herzkammer.* ³⁾ *Balkenwerk.*

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) **Motena posest:** Dovolitev, potrebna v pridobitev posesti (§ 313. obč. drž. zak.) na reči družbe, mora izhajati od zastopstva družbe. Tudi „in possessorio summarissimo“ je navesti v obravnavi okoliščini, o katerih je zaslišati priče.

V pravdi Matije P. proti «Laibacher Rohrschützengesellschaft» zaradi motene posesti je m. del. okrajno sodišče Lj. s končnim odlokom z 18. okt. 1888, št. 24.577 spoznalo: Tožena družba mora pripoznati, da je tožitelj zadnji faktični posestnik pravice peš-pota po družbinih parcelah 1295/9 (parifikat njive), 1395/7 (gozd) in

1395/10 (gozd) na Viči in sicer v črti a-b-c-i oglednega obrisa, da ga je ona motila v tej posesti, ker je preko peš-pota na mesti h-g obrisa postavila dne 16. jul. 1888 ograjo, narejeno iz kolov in žičate mreže, ker je nekaj dni pozneje v to ograjo na mesti g-c prepirnega pota v obrisu napravila lesene duri in v duri ključavnico, ker je naposled te duri dne 6. jul. 1888 dala zapreti s ključem, — obsodi se torej i. t. d. Razlogi: Vpraša se tu 1.) Je li tožitelj pridobil si posest, za katero se poganja? 2.) Je li to posest zadnji čas faktično zvrševal? 3.) Je li posest bila motena? Ad 1. Tu prepirno posest peš-pota je smatrati pridobljeno, če se le pokaže, da jo je tožitelj zvrševal, toženka pa je v to privolila (§ 312, 313 obč. drž. zak.). Ni moči pritrditi mnenju toženke, češ, da bi bil moral tožitelj od nje tirjati pravice peš-pota, ona pa mu jo podeliti, ker ta pridobitni način velja samo za trdilne pravice, ne pa tudi za nikálne pravice. Zatrjeno je v lokalnem ogledu, da se na prepirni pot lahko vidi z vrta streliske restavracije, iz njene verande in prednje sobe; zatorej toženka po svojih organih lahko ima pregled nad vsem; nadalje je po klasičnih pričah Antonu P., Juriji K., Adolfu M. in dr. dognano, da je osobje streliske krčme, zlasti krčmar sam videl po prepirnem potu hodeče goste tožiteljeve gostilnice; naposled pravi priča Fran S., da je kot krčmar na strelišči iz prejšnjega časa vprašal načelnika Emeriha M., ali družba ne bode zaprla tožitelju pota, in da na to od njega ni dobil odgovora. In konečno poseduje toženka izza 1876. leta sedanje strelišče, a tožitelju, kateri je, po izpovedih prič Andreja Z., Jakoba Č., Oroslava D., Ivana S., Adolfa M., Jurija K. in Antona P., zadevno služnost bil uže poprej zvrševal, ni prepovedala tega zvrševanja niti tedaj, ko je nastopila posestvo, niti pozneje kedaj. Iz tega vsega torej izhaja, da je toženka lahko znala zvrševanje tožiteljeve služnosti, a tudi, da je to istinito znala, in da je tožitelj služnost, o kateri je govor, zvrševal z dovoljenjem toženke, ker mu ona tega nikedar ni prepovedala, da je torej po § 313. obč. drž. zak. pridobil si posest te služnosti. Vrh tega je tožiteljeva dejanja, o katerih je niže govor, smatrati kot olajšila, ki se značijo kot služnost, in toženka, ki to prereka, bila bi morala po § 479 obč. drž. zak. dokazati protivno, a tega ni storila. — Ad 2. S klasičnimi pričami, ki so navedene pod 1., je torej dokazano, da je tožitelj poslednji čas res zvrševal prepirno služnost peš-pota, ker je ž njimi dovolj dokazano, da je prepirni pot rabil to-

žitelj sam, rabili ga tudi njegovi svojci in gostje in da je on, kakor veli § 383. obč. drž. zak., vzdržal služni pot, popravljajoč ga, narejajoč po njem stopnice, odvajajoč z njega vodó in spravljajoč z njega sneg po zimi. — Ad 3. Toženka navaja, da to ni motitev posesti, ako se je obtaknilo z zadevno mrežo, češ da je poprej bil pot večkrat obtaknen s kordonom postreščekov ter s palicami. Takšni obtiki so pač dokazani. A postreščeki so pričali in dokazano je, da se je takisto obtikalo zgol pri koncertih in drugih svečanstih ter svojih shodih družabniških, in potem da so ob takih prilikah skozi spuščali osebe, ki so prihajale z Gorenjega Rožnika in se niso mislile ustaviti v odločenem prostoru, če tudi je v to moral vselej privoliti načelnik strelcev. Iz tega pa izhaja, da je tem obtikom — in to potrjuje tudi priča Emerih M. — bilo le to smoter, odvracati od odločenega prostora neupravičene osebe, tiste namreč, ki niso plačali vstopnine, oziroma ki niso bili družabniki, ne pa, tožitelja spraviti iz posesti njegove služnosti peš-pota, in to tem manj, ker toženka ne more navesti nijednega slučaja, da bi bilo tožitelju in njegovim ljudem zabranjeno hoditi po potu, in ker so celo tožiteljeve natakariče, hodeče z Gorenjega Rožnika, postreščeki kar puščali naprej, če tudi so jih lahko po obleki poznali, čigave so (prim. izpovedi prič Ivane K., Ivane Šk., Urše Šk.). — Kar se tiče posameznih, posest motečih dejanj, dokazano je po priznanji toženkinem in lokalnem ogledu, da je toženka v h-g pota ograjo od žice in na mesti g-c duri napravila, potem dognano po izpovedih nesumnih prič Jakoba L., Marije K. in Lovrenca S., da so duri v g-c obrisa bile dne 16. julija 1888 zaklenene in prehod nemožen. Le-tó zadnje dejanje znači se brezdvomno kot motitev posesti. A tudi prej imenovani dejanji je smatrati, da motita posest, ker glede prvega izpovedi napominanih prič dokazujejo, da je bil v hoji zmirom pot, kolikor je širok (h-g-c), in ker bi glede drugega dejanja toženka lahko duri, do katerih je le ona imela ključ, samovoljno zapirala in tožiteljev prehod ovirala.

Na rekurz tožene družbe je višje dež. sodišče v Gr. z ukazom z dne 14. dec. 1888, št. 8863. odredilo dopolnitev postopanja, in drugi konečni odlok m. deleg. sodišča z dne 15. junija 1889, št. 365 je znova ugodil tožbeni zahtevi iz nastopnih razlogov: Najprvo ostaja se pri vseh razlogih tuk. konečnega odloka z 10. okt. 1888, št. 24.577., a pretehtuje se tu samo tisto,

kar je pokazalo toženkino dokazovanje s pričami, dovoljeno z višjesodnim ukazom. To dokazovanje tiče se trojnega: 1.) da so člani strelske družbe, kedar streljajo, večji del zadej v prostorih, kjer se strelja; 2. da se vsako leto strelja samo gotovo dobo, ki se pričenja nekako junija meseca, a završuje vsako leto v septembru; 3. da razun v tej dobi zastopni organi sploh ne hodijo na strelišče. Iz teh okolnostij, pravi toženka, je razvidno, da ni mogla ničesar znati o rabi pota, ki je predmet prepiru. — Ad 1. To so res potrdile priče, a zajedno tudi povedale, da so člani, kedar se strelja, navadno tudi po drugih prostorih, zlasti na vrtu. Da, priči Emerih M. in Viktor G. — prvoimenovani je načelnik družbi, drugoimenovani je njegov namestnik —, ki sta torej v prvi vrsti poklicana, da ščitita pravice družbi, izpovedala sta se, da tudi onadva večkrat sedita na vrtu. Ker je pa ta vrt po dokazu z lokalnim ogledom tik prepirnega pota in ker je z njega ta pot videti še dalje naprej, nego kjer je tačas postavljena žičata ograja, ker so nadalje člani ter načelnika družbe, kedar se strelja, tudi na vrtu, onda je bilo gotovo večkrat takó, da bi bila tožena družba lahko rabila svojo pravico po § 354 obč. drž. zak., izločiti vsakega drugega od rabe tega pota. Zaradi tega pa iz rečene dokazne okolnosti nikakor ni moči tega izvajati, da toženka za streljanja ni mogla zaznati tožiteljevega zvrševanja posesti. — Ad 2. To okolnost so priče potrdile, toda, ker okolnost a d 3., da namreč, razun v dobi streljanja, zastopni organi tožene družbe ne hodijo na strelišče, ni dokazana po sodnem redu, ker jo je potrdil samo priča Valentin G., zastopni organ Viktor G. pa izrecno povedal, da on tudi sicer, a ne samo v dobi streljanja, hodi na strelišče, bodisi poskušat lovsko puško, bodisi delavcem tu ukaze dajat, — onda se toženka ne more sklicevati na to, da izven dobe streljanja ni mogla znanja dobiti o tožiteljevi rabi pota. Po vsem tem torej protidokaza s temi tremi okolnostmi, da toženka ni mogla ničesar znati o tožiteljevem zvrševanju posesti, ni smatrati dognanega, nego dokazano je protivje tega po smislu razlogov, navedenih v prvem končnem odloku.

Višje dež. sodišče na rekurz toženke tožbeni zahtevi ni ugodilo z odločbo z dne 20. marcija 1889 št. 2648 iz tehle razlogov: Iz izpovedij tožiteljevih prič izhaja sicer brezdvomno, da so tožitelj in njegovi ljudje do zadnjega časa nemoteni hodili po

prepirnem pešepotu, da je tožitelj ta pot nekoliko popravljaj, sneg ž njega spravljaj in nekje na njem stopnice naredil. Toda ta faktična raba sama po sebi ne zadostuje, da po njej kedo pride v posest pravice na navedenih parcelah, ker v takšno posest treba po §§ 312 in 313 obč. drž. zak. dovolitve lastnikove, katero mora tožitelj dokazati. Te izrecne dovolitve toženkine nikjer ne trdi, a tudi tihe dovolitve ni moči na podlogi pričevanja imeti za istino, ker nijedna tožiteljeva priča ni mogla navesti takšnih okolnostij, iz katerih bi bilo za kaj sklepati, da so poklican, organi tožene družbe morali znati bodisi po svojem opazovanji, bodisi kako drugače, da pot rabijo tožitelj in njegovi domači. Nego protivje tega je vidno od tod, ker priče Emerih M., Viktor G., Ferdinand M., Peter L. in Valentin G. so izpovedale se, da zastopniki strelske družbe skoraj samo v dobi streljanja, trajajoči blizu tri mesece, hodijo na strelišče in se tu praviloma mudijo le zadej v prostorih, odkoder prepirnega pota ni moči videti. To, kar je priča Fran S. potrdil, česar pa tožitelj v pravdni obravnavi ni navedel, da je namreč Fran S. kot bivši restavratêr družbinega načelnika Emeriha M. povprašal, ali ga je misel tožitelju zapreti pot, in da na to ni dobil nikakega odgovora, zanika priča Emerih M., češ da se tega ne spomina. Ni torej izkazano, da je tožitelj peš-pot rabil po volji ali vsaj z vednostjo tožene družbe v hojo, in zato ni pogojev, katere piše § 313 obč. drž. zak. pridobitvi posesti takšne pravice. A ker vsega tega ni, potem se tudi dejanja, katerih se dolži tožena družba, ne kažejo kot samooblasten poseg v posest pravice, kakeršno trdi tožitelj.

Revizijskemu rekurzu tožiteljevemu najvišje sodišče ni ugodilo, ampak potrdilo višjesodno odločbo, pokazujoč na višjesodne razloge ter zategadelj, ker ni tako, da bi restavratêr na strelišči toženkinem bil vselej tudi zajedno zakupnik vsega posestva na Gorenjem Rožniku in ker torej iz tega, da so restavratêrji tožitelja in njegove domače videli hodeče po prepirnem potu, ni moči izvajati, da je tožena družba tožitelju dovolila rabiti ta pot. Potem v obravnavi ni bilo trditve, da so tožitelj ali njegovi domači tedaj hodili po tem potu in so to videli predstavljatelji toženke, kedar so osebe, poklicane zastopati toženo družbo, po naključji se mudile na rečenem posestvu tudi tam, odkoder je moči videti na prepirni pot. Nadalje je tožena družba, ko je včasih prepirni pot popolnem zaprla in tedaj le tako po zaprtem prostoru hoditi dovo-

lila, da se je dovolitve v to poprosilo njenega, v to postavljenega organa, kar se je tudi vselej zgodilo po pričevanju tistih postreščekov, ki so takisto zapirali, — z vsem tem pokazala jasno, da je prepirni pot rabiti dovoljevala iz gole prijaznosti. Okolnosti, ki jih navaja višjesodna odločba in o katerih sta bila zaslišana Emerih M. in Viktor G., potrdile so tudi priče Ferdinand M., Peter L. in Valentin G., ki ne spadajo v toženo družbo. Naposled bi bil moral tožitelj tisto, kar je hotel, da bi se bilo dognalo z vprašanji, predlaganimi za Emeriha M. in Viktorja G., ki jih je pa obravnavni sodnik zavrnil, navesti v obravnavi in postaviti pod dokaz; zato je bilo prav, da so se odklonila ta vprašanja.

b) Kakor občine, mogô tudi sela pridobivati imovino (§§ 27. in 276. obč. drž. zak.)

V svoji pisni oporoki imenoval je M. H. pod pogoji svojim dedičem selo Bani v Tržaški okolici. Občinski svet Tržaški, dandanes zakoniti zastopnik omenjenega sela, odrekel mu je v tej zapuščinski stvari vsako pomoč, tudi c. kr. Primorsko namestništvo ni se hotelo mešati v to stvar. — V teh razmerah odločilo je deželno sodišče Tržaško dne 15. oktobra 1884. l. pod št. 4384 tako-le:

Sela nimajo, ako jih politično smatramo, nobene samostojnosti, ker so vedno všteta h kakemu mestnemu predelu, vendar pa so juridične osebe in tako mogô imovino pridobivati in pravde voditi. Selo Bani, katero je imenoval pokojni M. H. svojim dedičem, smatrati je po tem načelu za morálno teló glede prava privatne naravi, in sme torej tudi pravno poslovati po svojem zastopstvu. V to zastopanje nista poklicana niti vaški načelnik, kajti on je goli eksekutivni organ občine Tržaške, niti zastop občine Tržaške, kajti on zastopa selo Bani samó v stvareh javnega prava. Zaradi tega in pa, ker ni postavljenega zastopstva, treba je po smislu §§ 27. in 276. obč. drž. zak. poskrbeti, da selo ne trpi škode v le-tej zapuščinski stvari, ter imenovati mu zato skrbnika z oblastmi, omenjenimi v § 77. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854. leta, št. 208. drž. zak. Vršiti dolžnosti skrbnikove bode kaj prikladen Svitoslav V., zlasti ako se vzame ozir na njegov poklic, ki je po njem selski načelnik, in na izrecno oporočiteljevo poslednjo voljo. Zategadelj imenuje

c. kr. deželno to sodišče Svitoslava V. v zapuščinski stvari po rajnem M. H. kuratorjem sela Bani, in podelivši mu oblasti iz § 77. uže navedenega ces. patenta, ukazuje mu, naj v tridesetih dneh podá dedinsko oglasilo.

Rekurzu zakonitih naslednikov rajnega M. H. in tovarišev je višje deželno sodišče Primorsko z odločbo dne 4. decembra 1884. leta, št. 4193 ugodilo in prvi inštanci zaukazalo odločiti, katera stranka naj nastopi pravdno pot. Razlogi: Selo Bani stoji pod oblastjo občine Tržaške in zastopa je občinski svet Tržaški v civilno-pravnih in tudi administrativnih stvareh (§§ 1., 73. in 125. občinskega ustava Tržaškega z dne 12. aprila 1850, št. 139 drž. zak.). Ta občinski svet je ukrenil v seji dne 13. decembra 1882. l., da ne nastopi zapuščine rajnega M. H., da nikakor ne pristopi k tej zapuščinski razpravi, da ne sme Banski selski načelnik kakor tak nikakor ne vmešavati se v to zapuščinsko razpravo in da mora on v tem svojstvu odkloniti opravila oporočnega izvršitelja. Priobčil je ta svoj sklep pôtem mestnega magistrata c. kr. provincijalnemu tribunalu Tržaškemu z dopisom s 17. decembra 1882. l., št. 33.758 in ta sklep ima v sebi za selo Bani odpoved vprašavne dedščine, kajti storil in oglasil ga je njegov zastop. V teh razmerah so morali posestniki sela Bani, ako so se mislili s tem sklepom žaljene, poslužiti se shodnih pravnih lekov administrativnim pôtem, češ da zaradi odpovedi, storjene po zakonitem svojem zastopstvu, ne bi imeli pravice nastopiti kakor občinarji Banski in torej kakor členi občine Tržaške vprašavne dedščine. Zatorej ni moči uporabiti ustanovil §§ 21. in 276. obč. drž. zak. in § 77. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854. l., št. 208 drž. zak. Ker so nadalje nastopili T. P. in tovariši dne 30. januarija 1883. l. pod št. 729 na podlogi pismene oporoke rajnega M. H. vso njegovo zapuščino, in je to dedinsko izrecilo bilo sodno vsprejeto z odlokom z dne 31. januarija 1883. l., št. 729, ker so se oglasili zakoniti dediči rajnega M. H. in ker so T. P. z drugimi posestniki od Banov podali dne 12. julija 1884. l. pod št. 5627 drugo dedinsko oglasilo, s katerim so nastopili vprašavno dedščino v svojem imeni, a ne kakor zakoniti zastopniki sela Bani, — onda so se nagomilali gledé na ta raznoglasna izrecila in glede na odpis Primorskega c. kr. namestništva z dne 23. avgusta 1884. l., št. 12.475 vsi pogoji za rešitev po smislu § 125. ces. pat. z 9. avgusta 1854. l., št. 208 drž. zak.

Najvišje sodišče je pa z odločbo z dne 23. marcija 1885. l., št. 1239, ugodilo rednemu dvornemu rekurzu T. P. in tovarišev ter potrdilo odlok deželnega sodišča Tržaškega. Razlogi: Pokojni M. H. je v oporoki svoji izjavil, da imenuje in postavlja univerzalnim dedičem imovine svoje pod pogoji selo Bani v Tržaški okolici. Čeprav je selo Bani v politično-upravnem smislu samo oddelek občine Tržaške, ne izključuje to, da bi ga ne bilo smatrati gledé privatnega prava za juridično telo, sposobno pridobivati pravice. Nego selo Bani, pravno kakor moralno teló (§ 41. občinskega ustava Tržaškega z dne 12. aprila 1850. l., št. 139. drž. zak.) lahko pridobiva lastninske pravice kakor vsaka pojedina osoba, kolikor se temu ne protivijo kake zapreke iz zakona (§§ 26., 356. in 357. obč. drž. zak.); niti navedeni ustav, niti kak drugi zakon ne jemlje pojedinim selom, utelešenim v občino Tržaško, kakor njenim oddelkom, pravice pridobivati lastnino, nego v raznih deželnih občinskih zakonih je izrecno priznana taka pravica pojedinim selom, združenim v jedno samo pravno-politično občino. Nikakor ni merodaven v le-tem sporu § 125. napominanega ustava, po katerem zastopa občino Tržaško njen župan nasproti tretjim osebam v zasebno-pravnih in tudi v upravnih stvareh, kajti ta § se nikakor ne ozira na pravno zmožnost pojedinih sel, utelešenih v občino Tržaško, pridobivati lastnino v svojem imeni in na svoj račun. Ni torej smeti svojstev juridičnega telesa in dosledno sposobnostij za pridobivanje privatnih pravic zanikati Banskemu selu, a to najmanje v nespornem sodstvu, in tako mu tudi ni moči zanikati pravice, iskati sodnim pôtem onih pravic, ki mu po njegovem gredo na podlogi uže omenjene oporoke. Ker je občinski svet Tržaški odklonil zastopanje sela Bani v tej stvari in ker je selo torej brez organa, ki bi je po zakonu mogel in smel zastopati, kajti za to niso poklicani niti vaški načelnik z obema zaupnima vaškima možema, niti posestniki na Banščini (ne i possidenti abitanti nel circuito della villa Bani), onda je v teh razmerah nastala razpravnemu sodniku po smislu §§ 21. in 276. obč. drž. zak. in § 77. ces. pat. z 9. avgusta 1854, št. 208 drž. zak. ozbiljna dolžnost, postaviti selu Bani skrbnika, kateri je zastopa v le-tej zapaščinski stvari.

T.

Kazensko pravo.

Ako poročajoči duhovnik koga v cerkvi ne pripusti k poroki kot priče zgol iz razlogov cerkvene discipline, ta napad na čast ni razžalitev časti, ker ni pravu protiven, ker je duhovnik pri poroki tudi cerkveni organ.

Dne 28. januarija 1889 zavrnil je beneficijat Simon P. v Št. V. po naročilu župnika Štefana J. v zakristiji Št. V.-ske cerkve pred poroko J. L.-evo v prisotnosti zaročencev in drugih ljudij Frana K.-a, ki je hotel kot priča pri poroki navzočen biti, z besedami: »Vi ne bote (priča), so g. fajmošter rekli!« Vzel je na mesto njega cerkovnika za pričo.

Fran K. je na to tožil beneficijata Simona P. in župnika Štefana J. zaradi razžaljenja časti po § 491. kaz. zak.

Okrajno sodišče v Z. je oprostilo oba zatoženca in sicer iz naslednjih razlogov: Simon P. priznava sicer, da je izpregovoril tiste besede proti Franu K. ter odklonil ga kot pričo, toda odklonitev mu je res naročil župnik Štefan J., kakor je sam izpovedal se. Odklonitev se je zgodila brez žaljivega vedenja in Franu K. bilo je tudi prosto, v cerkvi ostati in poroki prisostvovati. Tega odklonjenja uže zaradi tega ni moči smatrati kot razžaljenja, ker Simon P. niti poznal ni Frana K., ni torej mogel imeti namena, da bi ga žalil, odklonivši ga, niti si je mogel biti svest, da s tem žali čast zasebnega obtožitelja. Sicer pa se samo v poročno knjigo ni zapisal obtožitelj, a ni mu bilo zabranjeno ostati v cerkvi. Obdolženec tudi ni ravnal tako po svojem nagibu, nego po naročilu svojega župnika, storil je le to, kar mu je velevala »oboedientia canonica«, zato pa tudi ni odgovoren za svoje dejanje, katero je razlagati si po cerkvenem pravu, ker je odklonil obtožitelja strogo v svoji duhovniški oblasti. Obtožitelj se torej more zoper odklonjenje pritožiti le do višjega cerkvenega oblastva, a ne do kazenskega sodnika. — Župnika Štefana J., ki ne taji, da je rekel, privatno se pogovarjajoč z beneficijatom, naj ne vzame Frana K. za pričo, pa tudi ni moči obsoditi, kajti on sam niti ni bil na mestu vpričo, ko se je storila inkriminovana izjava, in tudi sam ničesar ni govoril povodom poroke J. L.-jeve; zato ni moči trditi, da je zbok njegovega dejanja obtožitelj bil izpostavljen javnemu zaniče-

vanju, če bi sploh bila odklonitev razžaljiva, a to, kakor uže rečeno, ni, ker se je zgodila brez motivacije in brez razžaljivega namena.

Proti tej razsodbi z dne 22. februarija 1889 vložil je obtožitelj vzklic in okrožno sodišče v N. M. mu je ugodilo ter obsodilo oba obtoženca po smislu obtožbe, in sicer beneficijata v 5 gld., župnika pa v 20 gld. globe. Razlogi: Po izpovedbah zaslišanih prič in zasebnega obtožitelja bilo je vsem navzočnikom takoj jasno, da se je vzel cerkovník za pričo namesto Frana K., in tega ni bilo zgolj posneti iz poročne knjige. V tem, ko se je zavrnil Fran K. kot priča poroke, tiči gotovo prestopek §-a 491. kaz. zak., ako se ozira na razmere, pod katerimi se je to vršilo, kajti pomisliti je, da je globoko vkoreninjeno versko prepričanje kmetskemu občinstvu, v katero spadajo obtožitelj, zaročenca in njih sorodniki, da je to prepričanje združeno s trdnim zaupanjem in visokim spoštovanjem do duhovnikov katol. cerkve. Ako se to uvažuje, ni dvombe, da se je izročil zasebni obtožitelj, kateremu je duhovnik zabranil sodelovanje pri cerkvenem opravilu in ga torej označil kot nevrednega sodelovanja, ne le javnemu zaničevanju, ampak celo javnemu preziranju. S tem, da beneficijat ni obtožitelja iz cerkve zapodil, opustil je samo drugo, zopetno in še hujšo razžalitev, nikakor pa ni poprejšnje s tem poravnal. Ako tudi beneficijat neposredno ni nameraval žaliti Frana K., moral si je vendar popolnoma svest biti posledic take odklonitve za zasebnega obtožitelja in je tudi odgovoren za svoje dejanje, ker po svojem uradu, kot poročujoči duhovnik, do dejanja ni imel pravice, niti bil vezan na povelje svojega višjega. Poročne priče imajo v prvi vrsti le državno opravilo, ker zahteva § 75. obč. drž. zak. dve priči za veljavno poroko, in temu, ima li katera priča vsa potrebna svojstva za svoje opravilo, merodavni so posvetni zakoni, po katerih je sleharnega smatrati za sposobno pričo, kedor je po svojih prirodnih lastnostih v stanu, da dejanje pri poroki razume in v spominu ohrani. Kedor je takšen, tega ni smeti zavrniti, in duhovnik, ki tako pričo zavrne, in sicer na način, ki je razžaljiv za zavrnenca, zakrivi kazensko dejanje, katerega tudi s poveljem duhovnega predstojnika in s kanonično pokorščino ni moči opravičiti. Koliko je vezala obtoženca Simona P. »oboedientia canonica«, ni nikakor merodavno za rabo kaz. zak., kateremu so kleriki istotako podvrženi, kakor posvetnjaki. Če torej klerik, držeč se svojega cerkvenega višjega, greši zoper kaz. zakon, postane kaznjiv kot

storilec, višji pa kot prouzročevalec in podpihovalec. Simon P. je torej zadolžil prestopok § 491. kaz. zak. kot storilec, ker ni nobe nega momenta, ki bi izključil kaznjivi značaj njegovega ravnanja. — Ako glede župnika Štefana J. pravi prvi sodnik, da dejanje v zakristiji ne obtežuje njega, ker ni bil niti prisoten, in da ga je sicer uže zaradi tega oprostiti, ker dejanje Simona P. sploh ni kaznjivo, češ, da ni imel namena žaliti, odklonivši brez opazke obtožitelja, in naposled, ker je župnik brez žaljivega namena le ravnal z oblastjo svojega duhovnega urada, a zoper to, da ni iskati pomoči pred kazenskim sodnikom, treba je le-to uvaževati: To, da župnik pri odklonitvi ni bil navzočen, ne prosti ga odgovornosti, ker je ravnal Simon P. le po povelji Štefana J., kakor le-ta sam priznava; župnik je torej prouzročevalec in podpihovalec dejanja Simona P., in če je Simon P. ž njim zakrivil kako kaznjivo dejanje, bil ga je sokriv župnik po smislu § 5. kaz. zak. V le-tej sokrivdi glede prouzročitve dejanja iskati je dejanja, katero obtežuje obtoženca. Posledice odklonitve bile so gotovo tudi znane župniku; moral si je tudi on svest biti, da pri kmetskem občinstvu na Kranjskem izgubi človek skoraj vso veljavo, ako ga prezira, se posebno pri cerkvenem opraviu duhovnik, ali mu pokaže nezadovoljstvo. Sicer pa je uprav odklonitev brez opazke ali razložbe še bolj prouzročila, da so si ljudje, ki so zvedeli, da je poročajoči duhovnik zasebnega obtožitelja zavrnil, domišljevali uzroke tako nenavadnega dogodka na način, ki čast odklonjenca globoko žali. Dejanje Simona P. kaže v objektivnem oziru vse znake prestopka po § 491. kaz. zak., a dejanje župnika Štefana J. znake sokrivde pri tem prestopku. Pravice, zavračati osebe, ki so po obč. drž. zak. sposobne pričevati pri porokah, pa nima duhovnik nikakeršne, torej tudi župnik Štefan J. nikakor ni smel ukazati, da se Fran K. zavrne. Občni drž. zak. ne določuje ničesar natančnega, in smatrati je vsakogar, da je sposobna priča, kedor le more dejanje pri poroki razumeti in v spominu ohraniti. Naj se je kakorkoli obnašal obtožitelj proti obtožencu Štefanu J., to ga ni bilo smeti zavrniti od pričevanja. Ker je pa ta obtoženec pod razmerami uže navedenimi to vender-le ukazal, dobro vedoč posledice tega dejanja, zakrivil je v objektivnem in subjektivnem smislu prestopok zoper varnost poštenja po smislu §§ 5. in 491. kaz. zak.

Obe ti obsodbi z dne 27. maja 1889 razveljavil je kasacijski dvor na ničnostno pritožbo *) v obrano zakona z odločbo z dne 19. decembra 1889 in vso kazensko reč po §§ 292. in 288. št. 3 kaz. pr. r. oddal deželnemu sodišču v Lj., da jo znova obravná in odloči.

Razlogi:

Vzklicno sodišče si je pri svojih razsodilih mislilo, da je za vprašanje, je li ravnanje obtožencev pripisavati jima v kaznjivo krivdo po § 491. kaz. zak., čisto brez pomena, če Fran K. ni bil vsprejet za pričo pri poroki zgol iz razlogov cerkvene discipline in cerkvenega reda; a v tem pogledu sta se obtoženca zagovarjala proti obtožbi. Ker pa je vzklicno sodišče, preudarjajoč kazensko-pravno krivdo obtožencev, takisto mislilo, razširilo je s tem pojem hudobnega naklepa, ki je v to potreben, na način, ki je protiven določbam §§ 5. in 491. kaz. zak.

Res za kaznjivost napadov na čast, prepovedanih v §§ 487. do 496. kaz. zak., ni potreba, da izhajajo iz težnje razžaliti koga, res v to zadostuje zavest ravnalčeva, da je njegov napad ranil čast koga drugega, — toda pri tej zavesti mora gotovo biti spoznanje, da je napad pravu protiven. O takšnem spoznanji pa ne more biti govora takrat, kedar kedo le zvršujoč po dolžnosti svoj urad tako ravna, da je na kvar časti koga drugega.

Po zakonovih predpisih, veljavnih za Avstrijo, sklenitev zakona pred katoliškim duhovnikom ni gola zasebno-pravna pogodba, nego poroka ima tudi zakramentalen značaj, a iz tega izhaja, da je pri poroki duhovniku uradovati kot državnemu in cerkvenemu organu in da to ne more biti pravu protiven napad na čast kake osebe, ako je dušni pastir ali po njegovem nalogu poročajoči pomožni mašnik ne pripusti kot poročne priče zgol iz razlogov cerkvene discipline in cerkvenega reda.

S tema dvema obsodbama se je torej storil prekršek zakona v določbah §§ 1. in 491. kaz. zak. in bilo ju je razveljaviti.

Ker se pa v postopanju pred vzklicnim sodiščem ni pozvedovalo, kaki razlogi so bili merodavni duhovnikoma za odklonitev, in ker tudi o tem v razsodbah ni ničesar omenjenega in sosebnostni dognano, je li zagovor obtožencev istinit, češ, da sta odklonivši

*) Izzvana po ordinarijatu knezoškofijstva Lj.

storila samo to, kar jima vелеva njijin cerkveni urad, onda kasacijski dvor ni imel zadostne podloge, da bi stvar sam razsodil, nego bilo je odrediti novo vzklicno postopanje po §u 292. kaz. pr. r.

Deželno sodišče v Lj. je z rozsod. z dne 28. marcija 1890 oprostilo oba obtoženca obtožbe, potrdivši sodbo prvega sodnika in zavrnivši vzklica zasebnega obtožitelja kot neutemeljena. Razlogi: Z ozirom na pravno mnenje kasacijskega dvora bilo je sedaj samo uvaževati, je li župnik Štefan J. imel kake nagibe v odklonitev zasebnega obtožitelja. V tem oziru je sodišče v čislih imelo naslednje okolnosti: Dne 27. majnika 1889 je Frana K. vzklicno sodišče v N. M. obsodilo kot raznašalca pesmi z napisom: »Pesem od Štefana J.«, župnika Štefana J. jako sramoteče in ustanavljajoče prestopke §§ 487. in 491. kaz. zak., v poldrugi mesec zaporu. V tej pesmi se je oponašalo župniku, da je ubožce ogoljufal, da je krajcarje požrl, da je neizmerno lakomen, da je kaplana silil lagati na prižnici, da je moral zaradi njegove lenobe iti trpin nepreviden s sveta itd. Dokazalo se je takrat tudi po pričah, da je Fran K. župniku jezik kazal in ga preklinjal. Sedaj zaslišani priči J. R. in F. N. sta tudi izpovedale se, da je obtožitelj hud sovražnik župnikov in da ga je velikokrat nesramno psoval. Priči F. K. in J. Z. sta rekli, da je vedno hujskal zoper župnika in ljudstvo tako pohujšal, da so celo otroci prepevali napominano pesem. Obtožitelj sam je priznal pri vzklicni obravnavi, kako je uže leta 1885 župniku pismeno očital, da si je pridržal pšenice, katero so kmetje bili dali beneficijatu G.-u in da sedi kakor trot v panji čebel. Iz vsega tega je razvidno, da je Fran K. več let motil cerkveni red in cerkveno disciplino, ki jo varuje najbolj to, da se duhovnikom izkazuje spoštovanje, ki pristojna njih vzvišenemu poklicu. S tem, da je osebo in uradno vedenje župnikovo sramotil, izpodkopal je cerkveno disciplino in primoral župnika, da je v obrano porabil primerna sredstva. Župnik imel je torej dovolj razloga, da je dal zavrniti pri poroki Frana K. kot pričo, in tudi je s cerkvenega stališča smel ukazati pomožnemu duhovniku Simonu P., naj odkloni Frana K. Tega naročila moral se je Simon P. držati, ker ukaz ni bil protiven niti kazenskemu zakonu, niti kanonskim zakonom. Odklon torej Simona P. ne more podvreči kazni, ker je ž njim izpolnil le svojo dolžnost. Tako pa tudi ni kaznjiv župnik, ker je z odklonom zvršil le svoj urad, kakor ga veže dolžnost.

